

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-01-26

HSN 1509-1117

Handläggare:
Louise von Bahr

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-02-23, P 24

Svar på skrivelse från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet om fortsatt utredning kring transpersoners situation inom vården

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet att hälso- och sjukvårdsförvaltningen återkommer med en mer uttömmande åiterrapportering av de problem som transpersoner möter i hälso- och sjukvården än som redogjordes för i skrivelsen.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-01-26
Skrivelse från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet om fortsatt utredning kring transpersoners situation inom vården.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att anse skrivelsen besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Kunskapsläget om transpersoners upplevelse av hälso- och sjukvården

Stockholms läns landsting har inte genomfört någon riktad undersökning hur transpersoner upplever hälso- och sjukvården. Däremot finns kunskap att hämta i Folkhälsomyndighetens nationella rapport, Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner, som utkom i juni 2015. Det är den mest omfattande undersökningen som har gjorts över transpersoners situation i hälso- och sjukvården i Sverige. Folkhälsomyndigheten kommer arbeta vidare med att ta fram ett kunskapsunderlag om effektiva metoder och insatser för att främja HBTQ-personers förutsättningar att uppnå en god hälsa. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har därmed möjlighet att ta del av denna kunskap.

Från och med 2015 ställs även en ny fråga i den nationella patientenkäten som riktar sig till patienter. Svaren ger vårdgivarna kunskap om hur

patienterna upplever vården. Patienterna har även möjlighet att lämna kommentarer vid frågan. Frågan som baseras på diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen lyder: *Kände du dig bemött med respekt och värdighet oavsett: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder?*

Journalssystemens utformning

Varje svensk har ett unikt individuellt personnummer. Den tredje siffran i den fyrsiffriga koden som följer på personens födelsedatum anger personens kön, det vill säga man eller kvinna. Att kön är inbyggt i personnumret gjordes ursprungligen för att höja säkerheten för att inte av misstag kunna skriva fel. Journalsystemen är uppbyggda efter personnumrets struktur. Fysiologiska tillstånd förknippade med ett visst kön, exempelvis graviditet eller kallelse till cellprovsundersökning, är i journalsystemet spärrat till detta kön. Detta innebär ett problem i det moderna digitaliserade samhället.

Själva grundproblemet går inte att lösa regionalt inom Stockholms läns landsting. Det saknas nationella riktlinjer för hur transpersoner ska/bör hanteras i nuvarande journalssystem. Frågan har aktualiserats i och med att steriliseringskravet vid könsbyte försvann. Förvaltningen har påtalat problematiken för Socialstyrelsen och behovet av nationella riktlinjer.

På lång sikt behöver lösningen bestå i att helt göra om systemet för personnummer och ta bort siffran i numret som anger könet. Flera länder, däribland Norge, har redan tagit bort könstillhörigheten i sina personnummer. På kort sikt är den enda lösningen att, i de fall där behovet finns, föra en pappersjournal vid sidan om den elektroniska journalen.

Det finns inte några register över transpersoner och inte heller information om transpersoner som har kvar livmodern efter ett könsbyte. Datainspektionen tillåter inte det. Transpersoner som behåller livmodern ska i samband med könsbytet informeras om konsekvenserna av ett ändrat personnummer och att de själva får kontakta vården för kontroller likt screeningen. Samma förfarande sker för personer med skyddad identitet. Ingen blir exkluderad från möjligheten att genomgå screening men ansvaret ligger på individen själv då det inte finns möjlighet att föra register.

Blanketter med könsangivelse

I skrivelsen efterfrågas vilka blanketter som skulle behöva ses över för att kunna välja ett tredje alternativ utöver kvinna och man. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har ingen sammanställning över samtliga blanketter som vårdgivarna inom Stockholms läns landsting använder där kön framgår och kan därmed inte avgöra vilka som skulle behöva förändras. För de blanketter som hälso- och sjukvårdsförvaltningen utformar och har ansvar för, kan möjligheten ange ett tredje alternativ som kön beaktas framöver.

Implementeringen av HBT-policyn

Enheten LAFA, som ansvarar för implementeringen av HBT-policyn på Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, har utformat en webbaserad grundutbildning inom Stockholms läns landsting kring HBT-frågor. Cirka 4000 personer har gjort klart utbildningen. Utbildningen tar ca 20-30 minuter att göra på webben och det torde därför finnas möjlighet för personalen att genomgå utbildningen utan att ta in vikarier.

I ett pilotprojekt arbetar LAFA nu med att HBTQ-diplomera primärvården. Cirka 22 verksamheter deltar med totalt cirka 500 medarbetare. Med diplomeringen förväntas vårdpersonal få bättre kunskaper om HBTQ-frågor och utifrån det förbättra sina verksamheter för målgruppen. Pilotprojektet kommer att utvärderas under 2016. En ökad diplomeringstakt ryms inte inom befintlig budget. Ett alternativ är att ta ut en avgift från vårdgivarna. Föreslagen kostnad är 10 000 kronor för verksamheter med upp till 40 anställda och 20 000 kronor för större verksamheter.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Björn Wettermark
Avdelningschef

Skrivelse från V, S och Mp om fortsatt utredning kring transpersoners situation inom vården

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet önskar att förvaltningen i närtid återkommer med en mer uttömmande återrapportering av de problem som transpersoner möter i hälso-och sjukvården och som efterfrågades i skrivelsen. T ex hur kallelse till cellprovsundersökning kan lösas för personer med manligt personnummer men som har kvar sin livmoder. Kommer de att kunna registrera sig för kallelse? Vi undrar över journalsystemet hos gynekologiska mottagningar och ”kvinnokliniker”, även där behöver papperskopior användas.

Inte alla mottagningar är medvetna om problemet och har lösningen när en person med manligt personnummer kommer för undersökning, vård och behandling. Vilka blanketter behöver t ex ses över så att patienten kan välja ett tredje alternativ förutom kvinna och man?

Avslutningsvis så undrar vi hur många som hittills gått den webb baserade utbildningen och om det finns resurser att ta in vikarier så att personalen kan gå den utbildning på arbetstid.

Som synes finns det många obesvarade frågor och än fler kommer säkert att framkomma vid genomlysning av vården ur ett transperspektiv. Vi ser fram mot att få svar på dessa och andra utestående frågor framöver.